

ISTORIE

Nicholas Reynolds are un doctorat în istorie de la Oxford, a fost colonel în Infanteria Marină americană în anii '70, iar ulterior ofițer CIA. Studiază de peste 40 de ani istorie militară și istoria serviciilor de informații, devenind și angajat al Muzeului CIA. A mai publicat cărți de istorie și istorie militară. Predă în prezent la Universitatea Johns Hopkins.

NICHOLAS REYNOLDS
**SCRIITOR, MARINAR,
SOLDAT, SPION**

AVENTURILE
SECRETE ALE LUI
ERNEST HEMINGWAY
1935-1961

Traducere din engleză
de Carmen Tauwinkl

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Cred că în zilele noastre lupta va fi cel mai curat mod de a trăi.

—Josephine Herbst către Ernest Hemingway, într-o scrisoare
despre Războiul Civil din Spania din 16 martie 1938

CUPRINS

Distribuția personajelor	9
Introducere	17
1. TREZIREA	
Când marea a întors uscatul pe dos.	25
2. SRIITORUL ȘI COMISARUL	
În războiul din Spania	41
3. ÎNTOARCEREA ÎN SPANIA	
Menținerea cursului	66
4. CLOPOTELE BAT PENTRU REPUBLICĂ	
Hemingway e martor	83
5. DOSARUL SECRET	
NKVD-ul își joacă cartea.	98
6. A SPIONA SAU A NU SPIONA	
China și presiunea războiului	122
7. CROOK FACTORY	
Un război secret pe uscat	140
8. <i>PILAR</i> ȘI RĂZBOIUL MARITIM	
Un agent secret din guvernul meu.	163
9. SPRE PARIS	
Viteaz ca un bizon indian	183
10. PE FRONT	
Ultimele luni ale marelui război împotriva fascismului.	206
11. „FIORII“	
Nici pace, nici război.	219

12. RĂZBOIUL RECE	
Gata cu cuvintele curajoase	241
13. FĂRĂ SPAȚIU DE MANEVRĂ	
Antifascistul matur în Cuba și la Ketchum.	256
EPILOG	
Calculul costurilor ascunse	297
<i>Surse</i>	305
<i>Mulțumiri</i>	315
<i>Permișiuni</i>	319
<i>Note</i>	321
<i>Indice</i>	373

DISTRIBUȚIA PERSONAJELOR

RAYMOND O. BARTON – general în armata Statelor Unite, care s-a aflat la comanda Diviziei a 4-a Infanterie și a facilitat munca lui Hemingway de corespondent de război în Franța în anul 1944.

FULGENCIO BATISTA – dictator de dreapta al Cubei, îndepărtat de la putere de Fidel Castro la 1 ianuarie 1959.

ELIZABETH BENTLEY – absolventă a Vassar College, care s-a alăturat Partidului Comunist în New York în anul 1935 și ulterior a devenit spion sovietic. A fost de asemenea amanta lui Jacob Golos, care l-a recrutat pe Hemingway pentru NKVD. După moartea lui Golos, s-a predat FBI-ului și a depus mărturie împotriva foștilor ei șefi.

ALVAH BESSIE – comunist american care a luptat de partea Republicii în Spania și a scris cartea de memorii bine primită de public *Men in Battle*. A devenit unul dintre „Cei Zece de la Hollywood“, un grup de scriitori comuniști care au făcut închisoare pentru sfidarea Congresului în 1947.

PHILIP W. BONSALE – ambasadorul Statelor Unite în Cuba în 1959 și 1960, care s-a împrietenit cu Hemingway și a încercat să găsească o cale de mijloc între Cuba lui Castro și America lui Eisenhower.

HAYNE D. BOYDEN – pilot în cadrul Infanteriei Marine a Statelor Unite, care a lucrat ca atașat naval la ambasada americană din Havana și a sprijinit patrurile antisubmarin ale lui Hemingway din timpul războiului în 1942 și 1943.

- SPRUILLE BRADEN – ambasador american în Cuba din 1942 până în 1945, care a supervizat activitatea lui Hemingway alături de subalternii săi Boyden și Joyce.
- DAVID K.E. BRUCE – ofițer superior în cadrul OSS, care l-a întâlnit pe Hemingway în Franța în 1944. Au avut împreună un rol în eliberarea Parisului. Bruce a devenit înalt diplomat al Statelor Unite după război.
- FIDEL CASTRO – revoluționar cubanez care l-a îndepărtat de la putere pe Fulgencio Batista în 1959, instalând o dictatură de stânga.
- ROALD DAHL – ofițer al Royal Air Force (și viitor autor de bestselleruri), care s-a împrietenit cu Martha Gellhorn și l-a ajutat pe Hemingway să ajungă în Europa în 1944.
- JOHN DOS PASSOS – coleg de breaslă cu Hemingway și prieten până la conflictul lor din Spania în anul 1937, legat de uciderea prietenului său, José Robles, de către organele de securitate sovietice sau republicane.
- GUSTAVO DURÁN – compozitor spaniol de geniu și soldat care a avansat la comanda unei divizii din armata Republicii spaniole; bun prieten al lui Hemingway până la conflictul lor din 1943; acuzat că este spion comunist de către senatorul Joseph R. McCarthy în anii '50.
- CIU ENLAI – lider comunist chinez carismatic aflat mult timp la putere, care s-a întâlnit cu Hemingway și Gellhorn în 1941.
- HANNS EISLER – fost compozitor comunist german, investigat de Comitetul pentru Activități Antiamericane, comisie în cadrul Camerei Reprezentanților din Statele Unite, în 1947.
- F. SCOTT FITZGERALD – coleg de breaslă și prieten apropiat al lui Hemingway în anii '20.
- FRANCISCO FRANCO – general spaniol și lider naționalist care i-a condus pe rebelii împotriva Republicii spaniole. După victoria rebelilor, a devenit dictatorul țării, rămânând la putere până la moartea sa, în 1975.
- JOSEPH FREEMAN – scriitor american comunist, editor al revistei *New Masses* și cunoscut de-al lui Hemingway.

- MARTHA GELLHORN – cea de-a treia soție a scriitorului, care l-a însoțit în Spania și China, a locuit cu el în Cuba și l-a îndemnat să relateze despre cel de-al Doilea Război Mondial din Europa.
- JACOB GOLOS – fervent revoluționar bolșevic care a emigrat în Statele Unite, devenind în cele din urmă agent secret NKVD în New York; l-a recrutat pe Hemingway pentru „activitatea noastră“ spre sfârșitul anului 1940 sau începutul anului 1941. A murit de Ziua Recunoștinței în 1943.
- IGOR GUZENKO – criptanalist sovietic care a dezertat în Ottawa în 1945 și a luat cu el un teanc de documente secrete despre spionajul sovietic din Canada și Statele Unite.
- WINSTON GUEST – sportiv american și persoană mondenă care a fost sub comanda lui Hemingway atât la Crook Factory, cât și în patrulele de război de pe vasul *Pilar*.
- GREGORY HEMINGWAY – cel de-al treilea și cel mai mic fiu al lui Hemingway.
- HADLEY RICHARDSON HEMINGWAY – prima soție a scriitorului, mama lui John Hemingway.
- JOHN „BUMBY“ HEMINGWAY – primul fiu al scriitorului.
- LEICESTER HEMINGWAY – fratele mai mic al lui Ernest, care a navigat în Caraibe în 1940, în căutarea de depozite de aprovizionare pentru submarinele germane.
- MARY WELSH HEMINGWAY – a patra și ultima soție a scriitorului, pe care a întâlnit-o la Londra în 1944 și cu care s-a căsătorit în Cuba în 1946.
- PATRICK HEMINGWAY – al doilea fiu al scriitorului.
- PAULINE PFEIFFER HEMINGWAY – a doua soție a scriitorului, romano-catolică devotată și mama lui Gregory și a lui Patrick Hemingway.
- VALERIE DANBY-SMITH HEMINGWAY – ultima secretară a scriitorului, care, după moartea sa, a devenit soția celui de-al treilea fiu al lui Hemingway, Gregory.
- JOSEPHINE (JOSIE) HERBST – romancieră americană de stânga și prietenă a lui Hemingway la Paris, Key West și în Spania.

- JOSÉ LUIS HERRERA (cunoscut și ca Herrera Sotolongo) – comunist cubanez și veteran al Războiului Civil Spaniol, care a fost medicul personal și prietenul lui Hemingway.
- JOHN HERRMANN – soțul lui Josie Herbst, romancier și agent comunist sub acoperire.
- J. EDGAR HOOVER – director multă vreme al Biroului Federal de Investigații (FBI).
- HARRY HOPKINS – consilier al președintelui Franklin Roosevelt, director al Federal Emergency Relief Administration (FERA), agenția New Deal* care a funcționat din 1933 până în 1935.
- A.E. HOTCHNER – ziarist american și scriitor născut în 1920, care a mers la Havana în 1948 să-l intervieveze pe Hemingway, i-a devenit tovarăș apropiat și, după sinuciderea scriitorului, a scris cinci cărți și o serie de articole despre el.
- JORIS IVENS – regizor de film olandez comunist și spion Comintern care a lucrat împreună cu Hemingway la un film despre Războiul Civil din Spania.
- SIR ANTHONY JENKINSON – tânăr aristocrat britanic care i s-a alăturat lui Leicester Hemingway în explorarea Caraibilor la începutul celui de-al Doilea Război Mondial.
- ROBERT P. JOYCE – diplomat american detașat la Havana, care s-a împrietenit cu Hemingway și i-a înlesnit munca de spionaj pe uscat și pe mare între 1942 și 1943.
- CHIANG KAI-SHEK – lider naționalist chinez în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, care a luptat atât împotriva japonezilor, cât și a comuniștilor. I-a întâlnit pe Hemingway și Gellhorn în 1941.
- IVAN KAȘKIN – personalitate literară sovietică ce a jucat un rol important în traducerea în rusă a operelor lui Hemingway, introducându-le cititorilor sovietici.

---

* Numele de New Deal a fost dat unei serii de programe, reforme, proiecte inițiate sub președinția lui Franklin Roosevelt, destinate, printre altele, redresării în urma Marii Crize Economice de la începutul anilor '30 (n. tr.).

- ARTHUR KOESTLER – ziarist de origine maghiară și scriitor, care a colaborat cu Willi Münzenberg în Spania, apoi s-a întors împotriva comunismului și a scris clasicul roman antistalinist *Întuneric la amiază*.
- CHARLES T. „BUCK“ LANHAM – ofițer în armata Statelor Unite, care a legat o prietenie cu Hemingway pe câmpul de luptă în 1944 și a devenit unul dintre cei mai apropiați prieteni ai săi. După război au corespondat regulat.
- MARY „PETE“ LANHAM – soția lui Charles T. Lanham.
- JOHN HOWARD LAWSON – scenarist de la Hollywood și comunist dogmatic care a refuzat în 1947 să răspundă la întrebările despre apartenența la partid formulate de Comitetul pentru Activități Antiamericane al Camerei Reprezentanților.
- R.G. LEDDY – agent special FBI din ambasada americană din Havana în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.
- ARCHIBALD MACLEISH – poet american și scriitor de marcă, care a lucrat cu Hemingway și Ivens la filmul despre Războiul Civil din Spania; numit bibliotecar al Bibliotecii Congresului de către Franklin D. Roosevelt.
- S.L.A. MARSHALL – istoric militar american care a fost alături de Hemingway în timpul eliberării Parisului în 1944.
- ANDRÉ MARTY – comunist francez care a devenit înalt comisar al Brigăzilor Internaționale din timpul Războiului Civil Spaniol și a dobândit notorietate pentru comandarea arestării și executării multor soldați suspectați de lipsă de loialitate.
- HERBERT L. MATTHEWS – ziarist de la *New York Times* care s-a împrietenit cu Hemingway în Spania și a continuat să redea ascensiunea la putere a lui Fidel Castro în Cuba, scriind o serie de articole revoluționare despre Castro și mișcarea sa.
- JOSEPH R. MCCARTHY – senator republican din Wisconsin care a condus o serie de prigoane împotriva comuniștilor din Washington la începutul anilor '50.
- HENRY MORGENTHAU JR. – secretar al Trezoreriei Statelor Unite, care a menținut legătura cu Hemingway aproximativ în

- perioada vizitei sale în China în 1941, interesat de opiniile sale cu privire la situația din Asia.
- WILLI MÜNZENBERG – comunist german care a coordonat în mod strălucit acțiunile de propagandă ale Comintern din Europa de Vest în anii '30.
- JOE NORTH – scriitor comunist american și editor care a făcut posibilă publicarea articolelor lui Hemingway în reviste marxiste. E posibil ca el să-i fi făcut cunoștință lui Hemingway cu recrutorul NKVD-ist Golos.
- ALEKSANDR ORLOV – agent rezident, sau spion șef, al NKVD-ului în Spania, din 1936 până în 1938, care s-a împrietenit cu Hemingway și i-a oferit posibilitatea de a vizita o tabără de antrenament a gherilei înainte de a fugi în Statele Unite în încercarea de a scăpa de alți acoliți staliști.
- MAXWELL PERKINS – editorul de multă vreme (și uneori îndelung răbdător) al lui Hemingway la Scribner's, editura care a publicat operele lui Hemingway.
- GUSTAV REGLER – comunist german care a activat drept comisar în Brigăzile Internaționale din Spania, unde s-a împrietenit cu Hemingway. Ulterior s-a întors împotriva comunismului și a lui Stalin și a plecat în exil în Mexic.
- ALFRED RICE – avocat al lui Hemingway și agent literar de facto din anul 1948.
- JOSÉ ROBLES – om de știință spaniol care a emigrat în Statele Unite, a devenit profesor la Universitatea Johns Hopkins și apoi s-a reîntors în Spania, unde a luptat pentru Republică în timpul războiului civil. A fost ucis în împrejurări suspecte de către organe de securitate republicane sau sovietice.
- ANDY ROONEY – reporter la *Stars and Stripes**, care l-a întâlnit pe Hemingway pe câmpul de luptă în Franța în 1944.
- JOHN W. THOMASON, JR. – ofițer al infanteriei marine a SUA, trimis la Office of Naval Intelligence din Washington, DC,

---

* Publicație americană a forțelor armate, înființată în 1861 (n. tr.).

care l-a sprijinit pe Hemingway și l-a autorizat în perioada patrulelor de război antisubmarin în apele cubaneze în 1942 și 1943, colaborând cu el la o antologie despre război.

LEV TROȚKI – comandant bolșevic și lider sovietic, marele rival la putere al dictatorului sovietic Stalin în anii '20. Forțat să plece în exil în Mexic, Troțki a fost ucis acolo de un asasin al NKVD-ului în 1940.

ALEKSANDR VASILIEV – ofițer KGB, ulterior ziarist, cercetător și exilat. La începutul anilor '90 a semnat un contract cu SVR (Serviciul Rus de Informații după Războiul Rece) pentru a citi documente NKVD/KGB și a prezenta sinteze pentru istoricii occidentali, proiect menit să strângă bani pentru fondul de pensii al KGB/SVR. Unul dintre documentele citite de el a fost cel despre Hemingway.

RENÉ VILLARREAL – administratorul casei lui Hemingway în Cuba, cunoscut drept „fiul cubanez“ al scriitorului.

EMMETT WATSON – ziarist din Seattle care l-a intervievat pe Hemingway în 1960 și a descoperit adevărul despre sinuciderea sa din 1961.

HARRY DEXTER WHITE – înalt oficial al Trezoreriei SUA, care l-a însărcinat pe Hemingway cu adunarea de informații despre situația din China în 1941. După război, White a fost demascată ca spion sovietic.

EDMUND WILSON – critic literar american și scriitor cu orientare de stânga.

MILTON WOLFF – stângist american care a luptat în Războiul Civil din Spania și a continuat să pledeze pentru cauze progresiste pe tot parcursul anilor '40 și '50.

INTRODUCERE

În 2010 am lucrat ca istoric pentru „Cel mai bun muzeu pe care l-ai văzut vreodată“, Muzeul CIA, care șerpuieste pe coridoarele unei clădiri izolate din epoca Eisenhower, aflate într-un campus păzit din nordul statului Virginia. Ne pregăteam să amenajăm o nouă expoziție despre Biroul de Servicii Strategice (Office of Strategic Services – OSS), prima agenție centrală de informații din America, datând din 1942. Am primit sarcina de a descoperi tot ce se putea despre această organizație experimentală, sarcină care includea și cercetarea registrului de angajați al companiei.

Înființat în grabă pentru a lupta contra puterilor Axei, OSS era o creatură stranie – o adunătură de bărbați și femei din pătura înaltă a societății de pe coasta de est a Americii și, în același timp, un magnet pentru oameni excepțional de talentați și de creativi din toate domeniile vieții, de la avocați de pe Wall Street la regizori de la Hollywood, escroci și aventurieri, chiar și viitorul bucătar-șef Julia Child. În OSS își puteau literalmente crea propriile aventuri. Puțini dintre ei erau atrași de culturile mai puțin tolerante ale marinei și armatei obișnuite.

Prins în vârtoarea cercetărilor, am făcut într-o zi o conexiune neașteptată care avea să mă conducă pe teritorii neexplorate. Mi-am amintit că citisem în trecut că Ernest Hemingway și colonelul David K. E. Bruce din OSS „eliberaseră“ barul Ritz din Paris de germani în august 1944. Mă întrebam acum dacă povestea se termina aici. Hemingway

nu s-ar fi simțit nelalocul lui în OSS. Iubea secretele și avantajul pe care i-l confereau. Tânjea după acțiune, dar nu era făcut pentru serviciul militar obișnuit. Se mișca cu lejeritate între clasele sociale și economice, și peste granițe. M-am gândit în sinea mea că avea multe în comun cu mulți dintre oamenii care lucrau în spionaj, pe care-i cunoscusem sau despre care citisem. Așadar, fusese vreun fel de spion în cadrul OSS? Care *era* povestea completă despre Hemingway și spionaj în cel de-al Doilea Război Mondial?

M-am apucat să verific fiecare sursă pe care am putut s-o gășesc. O trimitere la CIA indica un dosar desecretizat al OSS, aflat acum la Arhivele Naționale din College Park, Maryland, la periferia Washingtonului.¹ Nimeni de la arhive n-a reușit să pună mâna pe dosar, lucru care inițial a adâncit misterul și a dus la multe ore frustrante de căutare de indicii în bibliorafturile demodate cu trei inele dintr-o cameră lăturalnică. Existau chiar câteva surse încă notate pe fișe de 3x5 pe care nimeni nu dorea să le vadă. În cele din urmă, un specialist în Hemingway amabil mi-a arătat o copie a unui dosar al OSS pe care-l descoperise în 1983. Pe parcurs, am descoperit alte urme tentante ale unor dosare cândva secrete ale OSS, ale FBI și ale Departamentului de Stat.

După câteva luni de muncă, am început să întrezăresc conturul unui portret al lui Hemingway foarte diferit de altele pe care le cunoșteam. Scriitorul își încercase dibăcia, aproape obsesiv după părerea mea, în diferite forme de spionaj și luptă pe două continente, începând din 1937, înainte și în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Etapele de pe parcurs erau variate, adesea exotice: câmpurile de luptă din Spania, străzile lăturalnice ale Havanei, o joncă pe Běi Jiāng (Râul de Nord) din China. Părea să graviteze către bărbați și femei care operau pe cont propriu, din umbră. La un moment dat, cea de-a treia soție a sa, Martha, a făcut pe ascuns lobby la OSS ca să fie pus pe statul de plată. Directori adjuncți și șefi de filială i-au luat în considerare cererea, apreciindu-i potențialul din notele scrise clar de mână pe marginea scrisorilor de informare.

Și apoi am aflat ceva ce m-a surprins: se angajase la un alt serviciu de informații, unul care nu se potrivea cu povestea obișnuită a vieții sale. Acel serviciu s-a dovedit a fi NKVD-ul sovietic, Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne, predecesorul mai bine-cunoscutului KGB care, în ciuda numelui său, opera atât acasă, cât și în străinătate în timpul Războiului Rece. Am dat peste legătura cu NKVD-ul pe când verificam să văd dacă am acoperit în întregime cercetarea făcută. Am căutat în locuri neașteptate orice trimeri la Hemingway și spionaj. Într-o zi decisivă am luat de pe raft o carte din 2009, scrisă în colaborare cu un fost ofițer KGB dezertor, Aleksandr Vasiliev.² Lucrarea cuprindea un subcapitol care reda cuvânt cu cuvânt fragmente din dosarul sovietic oficial al lui Hemingway, pe care Vasiliev îl adusese clandestin din Rusia. Dovezile lui Vasiliev erau solide. Datele despre relația lui Hemingway cu NKVD-ul arătau că un spion sovietic îl recrutase pe Hemingway „pentru munca noastră pe baze ideologice“ prin decembrie 1940, într-o vreme în care Stalin conducea Uniunea Sovietică cu o mână de fier și se alăturase lui Hitler în Pactul Ribbentrop–Molotov, ca să nu mai amintim și de epurările sângeroase care începuseră în 1934 și continuau fără a da semne că vor lua sfârșit.

Admirator al lui Hemingway toată viața mea, am simțit ca și cum aș fi primit din plin o lovitură în stomac când am citit că semnase să colaboreze cu NKVD-ul. Cum era posibil? Întotdeauna avusese mulți prieteni de stânga, dar nu subscriesese niciodată la comunism (sau la vreo altă ideologie). Personajele create de el întruchipau atât de multe valori americane pe care încă le prețuim: adevăr, curaj, independență, rezistență în momente de presiune, luarea apărării celor defavorizați. Vocea sa era în mod unic americană și revoluționară. Schimbase cursul literaturii americane în anii '20. Cu câteva săptămâni înainte de a intra în relație cu NKVD-ul spre sfârșitul anilor '40, publicase unul dintre cele mai importante romane politice ale secolului, *Pentru*